РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.

"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 14-го серпня 1915. Ч. 95. VOL. XXIII. JERSEY CITY, N. J., Saturday, August 14, 1915. N. 95.

СОЮЗНІ ВІЙСКА 40 КІЛЬОМЕТРІВ ВІД БРЕСТЯ ЛИТ.

Російські війска утікають на цілій боєвій лінії.

Недалекий упадок Риґи, Динабурґа і Вильни.

Можливість війни Злучених Держав з Мексиком.

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

АРМІЇ МАКЕНЗЕНА І АРХ. ЙОСИФА ФЕРДИНАНДА НА ЛІНІЇ РАДЗИН-ПАРЧІВ-ВЛОДАВА.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Помимо лихих доріг і браку зелізниць армії Макензена і арх. Йосифа Фердинанда зближають ся скоро від полудня до Брестя лит. Союзні війска переломили опір Москалів і заняли місцевости Радзин та Парчів.

Урядове донесенє звучить:

„На полудневo-східній боєвій лінії союзні війска помимо недогідної комунікації роблять великий поступ, женучи перед собою недобитки Москалів в напрямі Брестя лит.

„Війска під командою Макензена переломили оборонну лінію Москалів між Парчевом а Бугом і заняли Парчів. Рівночасно війска арх. Йосифа Фердинанда війшли до міста Радзин (на північний захід від Парчева)".

Теперішна полуднева боєва лінія є віддалена від Брестя лит. всего около 40 кільометрів.

ЗДОБУТЄ ЛУКОВА.

ВІДЕНЬ, 12. серпня. — Армія ґен. Войрша взяла приступом російські становища на захід від Лукова і перейшла ріку Бистрицю, яка впадає до Вепра. Нині союзні війска заняли місто Луків, яке має велике воєнне значінє з огляду на зелізничі шляхи.

Міністерство війни оголосило отсі вісти:

„Австрійські війска під командою Войрша здобули вчера російські становища на захід від Лукова, беручи в полон понад 1.000 Москалів.

„Нині в полудне союзні війска заняли Луків".

Воєнне значінє Лукова полягає в тім, що через Луків іде головний зелізничий шлях: Варшава-Седлец-Брест лит. Луків лежить на шляху між Седльцем а Брестем лит., тимсамим зелізниця зі Седльца є через занятє Лукова зовсім відтята.

БАВАРЦІ ЗАНЯЛИ КАЛУШИН І ЗБЛИЖАЮТЬ СЯ ДО СЕДЛЬЦА.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Армія баварського князя Леопольда, яка здобула Варшаву, переслідує війска Москалів, які утікають у східнім напрямі. Армія князя находить ся всего кілька миль на захід від Седльца, столиці ґубернії тоїж назви.

Головна німецька кватира доносить:

„Баварські війска під командою князя Леопольда переслідують дальше утікаючих Москалів. Вчера заняли вони Калушин і зближають ся скорим маршом до міста і ґуберніяльної столиці Седльца".

Седлец, місто і столиця седлецької ґубернії, є віддалений від Калушина всего 30 кільометрів. З упадком Седльца опинить ся в руках німецьких майже в цілости послідна, з ряду десята, польська ґубернія. В посіданю Москалів находить ся під сю пору ще лише частина седлецької і сувальської ґубернії.

Польські ґубернії, які заняли німецькі і австрійські війска, є отсі: Каліш, Пйотрків, Кельце, Радом, Люблин, Варшава, Плоцк, Ломжа, Седлец і Сувалки.

НЕДАЛЕКИЙ УПАДОК НОВО-ҐЕОРҐІЄВСКА.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Здобутя Ново-Ґеорґієвска можна надіяти ся кождої хвилї. Перстень довкола кріпости з кождою годиною сильнійше затїсняєть ся. Часть зовнішних фортів від півночи і сходу находить ся вже в руках Німців.

Урядовий звіт подає отсе:

„На схід від Ново-Ґеорґієвска наші війска здобули форт Бенямінов. Москалї опорожнили форт, уступаючи назад на послідну оборонну лінію. Рівночасно бомбардовано Ново-Ґеорґієвск з літаків".

При здобуваню фортів Ново-Ґеорґієвска Німці послугують ся головно тяжкими гарматами, щадячи своїх жовнірів. Через те може здобутє кріпости кілька днів припізнити ся, однак за те жертви Німців в людях будуть дуже незначні.

ВАЖНА СТАЦІЯ ЗЕЛЇЗНИЦІ ВАРШАВА-ПЕТРОҐРАД В РУКАХ НІМЦЇВ.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Німецькі війска під командою ґен. Ґальвіца заняли вчера на схід від Брока стацію, де перетинають ся два важні зелїзничі шляхи, а іменно: Варшава-Петроґрад і Ломжа-Седлец.

Німецький головний штаб оголосив нині отсї вісти:

„Війска ґен. Ґальвіца заняли вчера важну зелізничу стацію на схід від Брока. На полудневий схід від Ломжі наші війска заняли місто Самбрів і Андреїв".

ВІЙСКА ҐЕН. ШОЛЬЦА ЗДОБУЛИ ВІСНУ. — 4.950 ПОЛОНЕНИХ І 12 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Німецькі війска під командою ґен. Шольца здобули вчера по завзятій боротьбі важну місцевість Вісну, над устєм Бобра до Нарви. Через те німецька армія промостила собі дорогу до Белостока.

Звіт німецького головного штабу звучить:

„Війска ґен. Шольца заняли вчера Вісну, здобуваючи перехід через ріку Нарву недалеко устя Бобра. Німецькі війска, переправивши ся через Нарву, посувають ся скоро дальше на схід в напрямі Белостока.

„Армія ґен. Шольца полонила за час від 8 липня 4.950 Москалів, між тими 11 офіцирів, і здобула 12 машинових крісів".

Белосток є віддалений від Вісни всего 50 км. Він має для Москалів дуже велике воєнне значінє. Через Белосток має йти оборонна лінія Москалів з Брестя лит. до Ґродна. Крім сього через Белосток іде зелізниця Варшава-Петроґрад. Колиб німецькій армії протягом кількох днів удало ся дійти до Белостока і перетяти сей зелізничий шлях, було би се великим ударом для Москалів.

БОМБАРДОВАНЄ КОВНА ВІДБУВАЄТЬ СЯ ДАЛЬШЕ. — 2.816 ПОЛОНЕНИХ І 16 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Від понеділка триває острілюванє Ковна без перестанку. Тяжкі німецькі гармати знищили вже кілька зовнішних фортів від заходу і від півночи. Вчера німецькі війска здобули важні російські укріплення Піпле. Воєнна добича стало зростає.

Урядовий звіт звучить:

„Німецькі війска продовжують бомбардованє Ковна. Вчера взято приступом укріплення Москалів в Піпле, 10 кільометрів на захід від міста.

„Число Москалів, полонених в околиці Ковна, зросло на 2.116, а число здобутих машинових крісів на 16.

„На полудне від Німену війска ґенерала Айхгорна відбили сильний напад Москалів. Москалї полишили в наших руках понад 700 полонених".

РИҐА, ДИНАБУРҐ І ВИЛЬНА У ВЕЛИКІЙ НЕБЕЗПЕЦЇ.

ЛОНДОН, 12. серпня. — З Петроґраду доносять, що Гінденбурґ обняв особисто команду над великою німецькою армією, яка оперує між Німеном і Диною. Силу сеї армії оцінюють на 500.000 до 600.000 людий.

Головною цїлию операцій Гінденбурґа є здобутє Риґи, Динабурґа (Двинська) і Вильни. Воєнну акцію розпочали Німцї рівночасно на цілій північній лїнії, почавши від Ковна аж до Риґи.

Російське правительство видало приказ опорожнити Динабурґ і Вильну. Цивільні власти, музеї і бібліотеки переносить ся далеко на схід в глиб Росії.

Всї воєнні знавці є того переконаня, що головна вага війни з Росією перенесеть ся вже в найблизших днях на північ в Прибалтійський край і на полудне на Україну. З проґнанєм Москалів до Брестя лит. воєнну акцію в середущій части боєвої лінії можна буде вважати за покінчену.

—o—

РОСІЙСЬКА ФЛЬОТА ЗАМКНЕНА В РИҐСЬКІМ ЗАЛИВІ.

БЕРЛІН, 11. серпня. — **Урядове донесенє потверджує вість, що часть російської балтійської фльоти по неудачній битві з німецькими кораблями, схоронила ся до Риґського заливу. Німецькі кораблї замкнули вїзд до Риґського заливу так, що ту часть російської фльоти можна уважати для Росії за страчену.**

Загально надіють ся, що небаром Німцї розпічнуть наступ на Риґу рівночасно зі сторони суші і моря.

Поголоски, що Німцї в послідній битві на мори потерпіли втрати, є зовсім неправдиві.

—o—

ШКОДИ У ВАРШАВІ НЕЗНАЧНІ.

ЛЮДЗЬ, 12. серпня. — Місто Варшава потерпіла в часі битви на передмістю і в її околиці лише незначні ушкодженя. Водопроводи, електричні і газові проводи остали цілі. Лише на передмістю Прага водопроводи зістали в кількох місцях ушкоджені.

Москалї утікали з таким поспіхом, що полишили велике число возів і автомобілів, призначених до транспорту на схід. Приказ, щоби вивезти всі дзвони, лише в малій части сповнено.

Велике число селян не послухало також приказу російських властий, щоби уходити разом з армією.

Управа міста Варшави находила ся в руках комітету горожан, який сейчас постарав ся також о зорґанізованє міської поліції.

Знищенє мостів через Вислу перевели Москалї так недбало, що лише один середущий лук моста був знищений. Протягом кількох годин ушкоджений міст удало ся направити і зробити його ужиточним для комунікації.

ПОЛЬСЬКІ ПОСЛИ ДОМАГАЮТЬ СЯ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛІВСТВА ПІД ПАНОВАНЄМ АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 11. серпня. — **Польські посли в австрійськім парляменті оголосили маніфест, домагаючи ся утвореня польського королївства зі столицею у Варшаві, котре мало би війти в склад австрійської монархії.**

Польський Народний Комітет, оголошуючи сей маніфест, видав поклик до Поляків, які замешкують російську територію, котра тепер находить ся в руках німецьких і австрійських війск, щоби вибрали делеґатів на загальний народний сойм.

Від часу упадку Варшави надходять найріжнійші вісти про творенє польського королївства і про іменованє будучих польських королів. І так найперше доносили, що Йоахим, син німецького цісаря, є призначений на польського короля, відтак телєґрами згадували знова про австрійського архикнязя Кароля Стефана.

Всї ті здогади є по більшій части безпідставні. Як довго війна не є покінчена, так довго годі надіяти ся якихсь вже рішаючих постанов щодо будучности занятих країв.

УРЯДОВЕ ЗАПЕРЕЧЕНЄ ПРО ЯКІ-НЕБУДЬ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ А РОСІЄЮ.

БЕРЛІН, 12. серпня, — **Урядово заперечено всяким поголоскам про мирові переговори між Німеччиною а Росією, які мали бути ведені за посередництвом короля Данії.**

Одна із урядових часописий німецьких пише з тої нагоди отсе: „Німецьке правительство не відкинуло би корисних услівій мира, коли би такі були предложені. Але час на мирові переговори прийде доперва тоді, коли наші вороги переконають ся, що їх воєнні зусиля є безуспішні і принесли їм неудачу".

Після упадку Варшави надійшла з Лондону вість, що Німеччина через данського короля веда переговори з Росією в справі заключеня мира. Німеччина мала згодити ся на відступленє Росії Галичини в заміну за задержанє російської Польщі.

Друга подібна вість надійшла з Риму, в якій було сказане, що Німеччина обіцяла Росії за відступленє Польщі Галичину і Дарданелї.

В послідних днях надійшла знова вість з Італії, що Німеччина хоче ужити римського папу яко посередника до мирових переговорів, бо Німеччина і Австрія боять ся другої зимової кампанії.

Всї ті вісти є безпідставні і їх належить уважати за звичайні поголоски. Теперішні воєнні операції дають доказ на се, що жадна із воюючих сторін не думає ще про заключенє мира та взагалі треба сумнівати ся, щоби протягом сего року могло прийти до якихнебудь мирових переговорів.

ВІДОЗВА ЖИДІВ ДО АМЕРИКИ.

БЕРЛІН, 12. серпня. — **„Союз Жидів" в Німеччині видав поклик до Злучених Держав, який уложив військовий рабін др. Леві. Сей протест має бути розкинений по всіх невтральних державах. Підставою протесту є масовий вивіз оружя зі Злучених Держав до Росії. Отсей поклик кінчить ся словами:**

„Европа стоїть в огни. Лише сама Америка за океаном жиє в спокою. Вона не чує гуку гармат. Золотий дощ паде на край, який заживає тепер золотого спокою.

„Ми кличемо до Америки: „Тисячі твоїх вірних і добрих горожан походять з міст, які тепер є знищені твоїми ґранатами, які ти тепер посилаєш замісць гроший для нещасливих жертв. Ти посилаєш тепер бомби для армії царя.

„Ти даєш зелїзо за золото. Смерть за житє. Дїти мордують своїх родичів. Америко, ти жиєш в спокою, ти не бореш ся о своє істнованє. Просимо тебе, вислухай наші просьби".

—o—

НА МОРИ:

НІМЦЇ ЗАТОПИЛИ ЗНОВА 1 ВОЄННИЙ І 14 ТОРГОВЕЛЬНИХ КОРАБЛЇВ.

ЛОНДОН, 11. серпня. — **Англійське міністерство маринарки оголосило нині урядово, що німецький корабель „Метеор" затопив англійський воєнний корабель „Рамсей" (4.318 тон).**

У звіті згадуєть ся дальше, що командант „Метеора", видячи, що не зможе утечи, приказав залозї всїсти в лодки, а корабель висадив у воздух.

Крім того німецькі підводні лодки затопили 14 инших кораблїв, між тими 7 більших торговельних а 7 меньших рибацьких.

—o—

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ І МЕКСИКО.

МОЖЛИВІСТЬ ВІЙНИ МІЖ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ А МЕКСИКОМ.

ВАШИНҐТОН, 12. серпня. — **Відповідь мексиканського ґенерала Каранци викликала у Вашинґтонї велике невдоволенє.**

Президент Вілсон повернув сейчас до Вашинґтону і відбув довшу нараду зі секретарем для заграничних справ Ленсінґом та зі секретарем війни і секретарем маринарки.

Ґовернор стейту Тексас (який лежить на границї Мексика) зажадав дальших війск для скріпленя границї.

Четверта дивізія воєнної фльоти одержала приказ сейчас удати ся на мексиканські води.

Американське правительство зажадало від провідників мексиканської революції охорони для горожан чужих держав і покінченя безконечно триваючої братовбийчої війни. На се ґен. Каранца відповів, що Злучені Держави не мають права мішати ся в їх внутрішну політику.

НОВИЙ ВИБУХ ВУЛЬКАНІВ: ВЕЗУВІЯ, ЕТНИ І СТРОМБОЛЇ.

РИМ, 12. серпня. — **Метеорольоґічна стація доносить про нове трясенє землї в Італії і Сицилії. Рівночасно надійшли вісти, що всї три вульканы: Везувій, Етна і Стромболї почали викидати зі себе огневу ляву і попіл. Мешканцї довколичних сіл і місточок утїкають зі своїх хат. Переполох великий; всї побоюють ся, щоби не повторили ся землетрясеня, які потягнули за собою великі жертви в людях і мастку.**

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.00 per year	на рік $2.00
$1.00 per 6 months	на пів року $1.00
0.75 per 3 months	на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries:	В місті Jersey City, до Канади і других країв:
$3.00 per year	на рік $3.00
$1.50 per 6 months	на пів року $1.50
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободї" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

МЕЧЕМ І ОГНЕМ.

Нечувані російські насильства в Галичинї.

В часописях в останнім часї були вже згадки про „новий спосіб войованя Москалїв". Сей новий спосіб полягає в тім, що Москалї, уступаючи перед напором австро-угорської і німецької армії щораз дальше на схід, **нищать безпощадно все за собою або рабують і забирають зі собою до Росії.**

Були вже навіть донесеня з Росії, що Москалї, уступаючи дальше на схід, забирають від населеня все те, що їх неприятелеви могло би придати ся, а з инших держав приходили вісти, які подавали все подрібно, що то є те, що неприятелеви Росії могло би придати ся, як Москалї се рабують або нищать. Отже: **палять вони села, нищать збіже і пашу в поли; забирають молочене збіже, всю худобу, безрогу і т. д.: забирають всї дзвони з дзвіниць і церков і взагалї все, що зроблене з міди або мосяжу і все зрабоване вивозять до Росії. До того забирають всїх мущин, від молодого віку до старого, котрі ще могли би служити якоюнебудь помочию у війнї та вивозять їх також в глибину Росії.**

Ціль Москалїв того „нового способу войованя" є та, щоби Австрії і Німеччинї нічого придатного до війни не лишити, а противно, **щоби оставити їй зруйновані простори, де були би тільки безпомічні женщини і діти, яких Австрія і Німеччина мусїли би живити.** Росія знає, що Австро-Угорщина і Німеччина не мають надмірно богато поживи і тому, коли дістануть нові міліони голодних людий, то се буде для них великим нещастєм. **Тоді міг би настати голод в обох сих державах.** І сим власне Росія хоче відстрашити своїх неприятелів від дальшого походу на Росію. Се її останне оруже.

Сей „новий спосіб войованя" остаточно не є такий новий. Його вже нераз уживано у війнах, лише може не в таких розмірах як тепер.

До певної міри уживано його навіть і в теперішній війнї, але в дуже малих розмірах.

Коли підчас першого нападу на Росію перед роком Москалї на своїх землях перед утечею нищили засіви і забирали худобу; коли Австрійці в Перемишли збурили мости і повбивали всї конї, — все те можна причислити до того нїбито нового способу войованя. Одначе все те доси було дуже незначне, майже зникаюче у тій великій кровавій війнї.

А те, що Москалї зачинають робити тепер на цілій лінії перед відступом своїх війск, є нове остільки, що Росія теперь уживає того способу нищеня яко наймогучійшого средства, щоби здержати своїх неприятелів від дальшого походу на Росію.

Є воно страшне для Австро-Угорщини й Німеччини йти вперед і займати голодні, зруйновані краї, де панує голод, нужда і всякі пошесні недуги, **але остільки страшнїйше се для того населеня, що засуджене на ту Содому і Гомору.**

Кожда держава у теперішній війнї доси зважала на цівільне населене, аби його надмірно не кривдити. Коли австрійська армія торік опускала Галичину, то лишила це всього подостатком так, що Москаль наїзник мав ще доволї що грабити протягом цілого року, хоч того він не потребував, бо в Росії є досить збіжа і худоби.

Як же инакше поступає тепер Росія! **Вона цілком не зважає на населенє. Нехай воно вигине з голоду і холоду — російським властям се байдуже.** Нема в них уже нї крихітки людського чутя; нема в них навіть сорому перед сьвітом! Нема в них навіть дрібки пошани того невинного чоловіка, котрий був російським підданим. Гірше звірини його трактують!

А на все те спокійно дивлять ся її свободолюбні союзники і всї невтральні держави!

*
* *

Яко доказ, що дійсно так по звірськи поступає тепер Росія з цивільним населенєм, наводимо тут кілька листів, які американські Українцї одержали від своїх кревних з Галичини та прислали нам до поміщеня у „Свободї".

Ось ті листи:

Лист від чоловіка родом з села **Махновець** (повіт Зборів), перебуваючого тепер в Києві, до братів у **Торонто, в Канадї.**

Київ, дня 5. липня, 1915.

Слава Ісусу Христу!

Дорогі Братя! Ви може не знаєте о нас, де ми знаходимо ся і, що в нашім краю дїєть ся. Я Вам напишу пару слів з нашого села. Ми всї, хлопи в лїтах від 18 до 50 лїт, є в Росії; жінки, дїти і старих лишилисьмо дома. Є нас всїх 30 хлопів з нашого села і наш сьвященик і професор. Разом ми всї їхали і разом тут всї в Києві ще до якогось часу перебуваємо. Що дальше з нами буде, не знаємо. Є тут також богато з инших сїл людий і сьвящеників і жидів. Ми хотїли би написати до своїх жінок і дітий, але до нашого села може лист не зайде, отож, дорогі Братя, як той лист дістанете, то ми всї просимо Вас, оголосіть всїм, що з нашого села в Торонто і в цілій Канадї, щоби кождий написав хоч один лист до нашого села, що ми всї разом, як вийшли і всї здорові вже 4 дни тут в Києві. Просимо Вас, напишіть до наших. До нас не пишіть, бо ми ще не на місци. Більше не можу писати. Поздоровляю Вас всїх! Будьте здорові! Братя, молїть ся за нас! — Від всїх: **П. Дзюрман.**

Дорогий Михасю і Семцю, прошу Вас напишіть до дому, до нашої старенької мами. Я лишив їх ледви живих від плачу в розпуці. Напишіть слово потїхи. Зіставайте здорові! Ваш брат: **П. Дзюрман.**

(Сей лист потверджує, що Москалї вивозять мущин з тої части Галичини, яка ще є в їх руках).

—0—

Лист від Теклї Гуньки з **Токів** (повіт Збараж) до сина Александра Гуньки в Бруклинї, Н. Й.

Токи, дня 20. червня, 1915.

Найдорозший Сину! Лист до Тебе пишу з великою розпукою, бо Твого тата нема. Пришли менї, дорогий Сину, кілька долярів на почту австрійську, бо зак зайде до Тебе, а від Тебе до мене, то є надія, що у нас вже буде австрійське війско. Але про се Ти будеш лучше знати з ґазети. Я, хвалити Бога, здорова і братя і сестри Твої здорові, хоч дуже бідуємо. Тепер вже просто розпука хапає ся нас. Російські власти приказали на то, аби австрійська і німецька армія не дістала хлїба у свої руки, — **зелене збіже косити, а конї і товар забирати до Росії.** Анї одна коровиця не позістане. **Дзвони наші забрали;** також і польські вивезли. **Забрали також сокири, городники (рискалї), мосяжні клямки і мідь. Запас збіжа приказали вивезти в глубину Росії так, що хлїбця позістане всего на 14 днів.** Жий з родиною, чим хоч. Гроша нема і горе велике. Бог наш дав нам хрест терпіня на цілий нарід християньский.

Видиш, Сину дорогенький, яка нужда і печаль. Чим жити цілий роченько з дїточками! Згинути прийдеть ся без хлїба і без ложки молока. Молїм ся до Всевишнього і до Матери Божої, щоби заховали нас в своїй опіцї. Не дай, Боже, щоби такою смертию згинути. Тепер така біда у нас, що розум можна стратити. Маю надію на тебе, дитинко, що не даси менї загинути з дїточками. — Твоя мати **Текля Гунька.**

Адресуй на Токи, а як будеш читав, що у нас ще Росія, то Осівці, ґубернія Волинська.

(Сей лист знова показує, що Москалї вивозять і нищать збіже, а також засоби міди, мосяжу і зелїза).

—0—

Палагна Знайда з **Васильковець,** гусятинського повіта (Гусятинщина над російською границею коло ріки Збруча) прислала до свого чоловіка **Павла Знайди у Вінніпеґу,** (провінція Манітоба, Канада) лист з датою дня 28-ого червня с. р., в якім м. и. пише вона ось-що:

„Москалї кажуть податок давати, а хто не дає, того бють нагайками і беруть грабіж. Де хоч бери гроші, а давай. До мене приходили брати грабіж два рази, але я не була дома, а дїти як зачали кричати, то Москалї відійшли. То я ще не дала податку і не маю надії, аби де роздобути гроший. Я гадала, що продам ялівку, але згинула. На одну добу заслабла і вратувати не годен було. Жаль менї було зразу, але що-ж робити. Так Бог дав. Коби ще Бог дав, аби бодай корова лишила ся, аби не взяли Москалї, бо страшна хвиля до нас надходить.

По всїх селах вже прийшло оголошенє, що має мати кождий приготований хлїб і шмате, бо Москаль буде забирав від 18 до 50 років всїх людий. Як би хто не хотїв, то забють на місци. Всїх буде забирати в Росію.

По всїх горальнях Москалї повитягали мідяні кітли і є чутка, що буде також забирати дзвони з церквів і з костелів, а на що, то ми не знаємо.

До нас вже чути тепер гук гармат. Кажуть, що боєва лінія буде ще йти через наше село.

Менї немило і писати, бо так тепер страшно у нас, що нарід ходить як дикий. Біда така, що не годен і описати. Найбільше шкоди роблять, а де сама жінка без чоловіка, то й казати нема що...

Перше ми нарікали, що біда. А то тепер біда, а тамто то було добре. Я тепер бою ся у своїй хатї. Я вже гадала, що не буду жила, як один салдат хотїв мене пробити баґнетом. Але не треба було пробивати, я вже впала зі страху, а дїти кричали, то той Москаль пійшов. І такого то ми все сподїємо ся.

Михайло наш служить у вуйка Максима, бо що мала я робити. Крайна нужда. Не знати, коли війна скінчить ся, а старунку треба. Все дуже дороге, лише барабої танї; коштує мішок одну корону. — **Палагна Знайда.**

(Сей лист потверджує те, що є в першім листї; значить, що Москалї вивозять з тих повітів Галичини, які ще є в їх руках, — мущин, котрі ще можуть придати ся до війска. Дальше сей лист потверджує те, що є в другім листї, а саме про вивожене Москалями міди і мосяжу, яких потрібно до виробу гарматних куль.)

—0—

Михайло Галенич з Віліնґ, В. Ва., одержав від свого брата із Завидович отсей лист:

Завидовичі, 10. липня 1915.

Дорогий Брате! Вже рік минув і другий наступив, як ми один о другім не знаємо, за житє і поводженє. Я вже писав до Тебе один лист, а не знаю, чи Ти його отримав, а тепер ще другий пишу. Не буду Тобі писати за війну, бо Ти там більше знаєш з ґазет як я тут, а опишу Тобі тілько свою біду. Зачинаю від початку. Як війна розпочала ся, то з нашого села було виїхало на форшпан більше як 40 хлопів і я також був меже ними. Я їздив зі своїм війском аж до Перемишля. В Перемишли наше війско пійшло до фестунґу (кріпости), а я просив ся одного капітана, щоби мене звільнив, щоби я їхав до дому. Але що він менї не позволив, то за мною просив один цуґсфірер, щоби мене пустив, бо той цуґсфірер разом зі мною їздив. Був то Чех, але добрий чоловік, і капітан його послухав і мене пустив. Як я повертав до дому, Боже, межи яким я був градом куль, що я вже не думав, що буду жити. Але Бог мя варував ще від смерти. По дорозї видів єм, як Москалї розбирали хати і робили собі декунди з того дерева, а і їсти собі тим матеріялом палили і варили. Приїхав я до свого села, то-м сам собі не вірив, бо думав, що я не втрафив до дому. **В селї не було нікого. Всї люди поховали ся в поли, по ямах, що були покопали, і до них поховали ся. То сидїли через 2 тижні, а живили ся бураками сирими і качинєм з капусти. Як їм голод доскулив добре, тоді кождий мусїв вилазити з ями як щур і йти до свого гнїзда.** Нарід дуже бояв ся Москалїв, бо страшно били і називали нас „мазепінци", але мусїлисьмо терпіти. Люди були декотрі позакопували до землї своє збіже і убранє, то потім відкопували і тим дальше живили ся. Наперед взяли нам Австріяки одну корову, а потім як Москалї прийшли, то взяли дві корови, але одну були менї лишили; однак і ту послїдну хотїли взяти, тілько що жінка **за Божою помочию втїкла з нею на другі села і там сховала ся і таким способом остала ся нам одна корова, а більше нїчого, бо всьо зрабували Москалї. Як наше війско повертало назад з Карпат і від Перемишля, то Москалї втїкали на стрімголов і за собою забирали всьо, що тільки могли: корови, конї, овес, конюшину, сїно, — одним словом: всьо рабували, що було можливо, як не могли вже самі забирати, то людий били гарапами, щоби забирали на вози свою власну працю і везли за ними до Росії.** Не оминула і мене та біда, бо як приїхав на кони один козак до мене, як менї вкропив два гарапи по плечах, як крикнув: **„хахол, бері овес на віз і вези за нами"**, не міг я собі нїяк помочи, а мусїв з ними їхати. То їхав я аж під Львів з ними. **В лїсї оборошинськім мусїв я відречи ся коний і воза а втїкати.** Втїк я до лїса і там схова́в ся. Там сидів я два дни, а потім з тяжкою бідою прийшов до дому, але що застав дома — голі стїни тай плачу повно. **Дуже наше село зрабоване а і людий богато забрали до Росії.** Таких людий брали, котрі би ще могли пійти до війни, здорових, а і **дївчата забирали.** Дочекали-сьмо ся такого смутку і страху, що Бог знає, чи ми то переживемо. Покарав нас Бог і спустив кару на нас, але треба Бога просити і молити ся, щоби як найскорше був спокій. Вже аж за Львів прогнали Москалїв, то може буде скоро конець тій війнї. Коби то Бог допоміг як найскорше вигнати їх з Галичини.

В нашім селї мала бути битва, але якось обминули, бо пійшли боком, тільки на наше село впало двайцять ґранатів, але з людий не побило нікого, іно одну корову забило. Сестрі Маринї ушкодило хату, бо їй дахівку побило на хатї, а ті решта ґранати падали всї на фільварок, то повалили стайнї.

Брат Андрух і Антін шваґер є на війнї; мав я від них листи, що є ще при житю. Тато дуже слабі, бо ще перед війною були хорі на запаленє, а в теперішнім часї ще погіршило ся. Мученичє житє ми тут провадимо. Прошу Тя, Брате, як отримаєш той лист, щоби-сь нам відписав як найскорше.

Поздоровляємо Тя щирим серцем, Тато і я брат твій: **Гринько Галенич.**

(Сей лист потверджує також донесеня попередних листів про грабіж збіжа і худоби, якої доконували Москалї підчас утечі. Згадує ся в нім також про вивожене мущин до Росії, а новість в тім листї — се вість про **вивожене дївчат.** Се вже дійсно нагадує татарські напади).

ДУМКИ ПІД ПОРУ.

(Допись).

Много лїт минуло, як Українцї самі поміж собою ворогують, закладають ріжні дрібні товариства, дїлять ся на ріжнородні партії, котрі замісць згідно працювати для розвитку нашого народа, друть ся поміж собою, кождий зі своїми плянами. А ті крикливі політикери — се по найбільшій части ті, що розбивали народні віча, хотячи себе ставити чимось лучшим як другі, величали самі себе словом **„Я"; що буцїм то „Я" зробив, „Я" заложив, „Я" старав ся і як би не „Я", то і товариство не істнувало би.** І через се „Я" заходило нераз велике непорозуміне між Українцями, що доводило нераз і до судів або до розвязаня декотрих, навіть дуже корисних товариств.

Ганьба для тих самозванців, для тих „Я", що хотять працювати для добра українського народа лише тоді, як дістануть висше становище в товариствах.

Дуже мило було би почути, щоб то самозванче **„Я"** знесено і змінено на **„МИ"**, то єсть, що **весь загал українського народу зєднав ся в одну величезну громаду** і мусить старати ся всїми силами побороти ті всї безпорядки, які до сего часу панували та панують між товариствами, а завести новий лад та щиру братню згоду і любов між собою, а та згода і любов доведе скорійше нас до визволеня нашої України зпід ярма ненаситного Николушки-ката, котрий мордував по вязницях та каторгах, вішав і розстрілював невинних, а щирих синів України.

*
* *

Для царя замало було крови, щоб наситити свою грішну душу. Шукав иншого способу до мордованя народу і спонукав всю Европу до війни, де міліони ріжних народів проливає кров, убиваючи брат брата, не знаючи, за що і за кого.

Найбільше зі всїх терпить Україна. По нїй ґрасує ворог проклятий і нищить майно гірко вапрацьоване наших родимців, лишає за собою лише дим та попіл, убиває при тім тисячі безборонних та невинних людий, тілько для того, щоби винищити український нарід.

Але як олива нїколи не пійде на спід води, так і кров невинних не може бути нїколи затерта, без слїду. Як не тепер то бодай колись, в четвер, як пословиця каже, урветь ся царствованє Николушки та ще, хто знає в який спосіб...

*
* *

Дуже і то дуже сумні вісти доходять з нашої вітчини. Там, там далеко на нашій рідній земли, кров українська плине ріками, а правдиві і щирі діти своєї неньки борють ся з ворогом до останної хвилї житя, щоби тільки здобути волю для пригнобленої царатом України, лишаючи жінки і дїти на поневірок та на голодову смерть. Тисячі вдовиць та маленьких сиріт липило ся бездомних, голодних та голих, утїкаючи зі своїх домівств далеко, в чужину. Простягають вони свої рученята і просять милости, а просьба їх так голосна і чутлива, що проникла до сердець їх братів та сестер, жиючих тут на вільній земли Вашінґтона і ті старають ся, о скільки можуть, осолодити хотяй одну хвилину недолї своїм родимцям та заложили комітет для збираня добровільних жертв для потерпівших через війну.

Честь Вам за се, Братя і Сестри, що не забуваєте своїх рідних в нещастю. Най Бог допоможе Вам у Ваших славних дїлах, щоби як найскорше вибавити нарід наш з неволї.

На жаль однак сказати мушу, що є і такі Українцї, котрі зовсїм байдужі до всього, та не думають нічого, а навіть не признають ся до своєї народности, лиш представляють себе Поляками або й иншими і ті власне є найгіршими ворогами Українців, бо не тільки, що самі нічим не помагають, але ще і розпускають фальшиві вісти поміж народом. Пора для них занехати сю негідну роботу та не підшивати себе під другі народности.

Не забуваймо в сій важній хвили про долю наших братів та сестер, а стараймось прийти їм з помочию, за що вони будуть нам дуже вдячні.

Вірю і сему, що тут не гаразд, що і тут много наших родимців находить ся в страшній нуждї з причини безробітя, але є тут і такі, що мають ся досить добре, є много бізнесменів, котрі можуть сьміло посьвятити частину свого добра для так важної цїли і вірю щиро, що хто відчуває біль своїх братів і сестер, хто вважає себе правдивим патріотом, той не відкажеть ся, щоби причинитись чимнебудь для добра своєї вітчини.

*
* *

Залишім всї дотеперішні сварнї між товариствами, з'єднаймось під один прапор України і докажім сьвітови, що і ми не послїдні, що ми вміємо цінити та шанувати нашу вітчину і нашу рідну мову. Рівнож стараймо ся викорінити се найпідлїйше москвофільське насїнє з нашої ниви, а тоді нива наша видасть нам за наш труд добрі плоди.

Най живе Україна і весь український нарід!

Іван Панкович

Winfall, N. C., 10.VIII., 1915.

ЯК МОСКАЛЇ ГОСПОДАРИЛИ НА ЛЕМКІВЩИНЇ.

(Допись з Сяніччини до віденського „Дїла")

Перед російським наїздом на Лемківщину утїкали деякі сьвященики і сьвітська інтелїґенція українська через моє село В. н. на Угорщину, а ночуючи у мене й мене хотїли забрати зі собою. Однак через тяжку хоробу дїтий моїх не міг я покидати хати. Так я лишив ся з родиною, очікуючи серед тривоги ворога. Наші послїдні патрулї відійшли рано на св. Михайла, а пополудни показала ся в селї патруля російська. Перші зайшли до мене. Я хоч був дуже переляканий, то все успокоював рідню, що дрожала зі страху. Двох салдатів зайшло до кухнї і запитали ся, чи нема тут „Мадярів". (Нашого кождого жовнїра, якої би він не був національности, називають вони „Мадяр"). Я відповів, що не бачив. Инші з патрулї лишили ся

ПРИЙШОВ ДО ГОЛОВИ ПО РОЗУМ.

МИКОЛА МИКОЛАЄВИЧ: Поки моя армія втїкає, поти я безпечний! Нічого менї не вдіє неприятель! У нас, славити Бога, є куди втїкати!

на дворі з найженими багнетами проти мешканя. „Покажіть дорогу — сказав один з салдатів до мене — на стрих і до пивниці“. Я віддав ключі, а вони пійшли шукати „Мадярів“. Вертаючи зі стриху, сказав один з них: Се вже наше село.

Над вечером найшла ціла хмара Москалів з офіцирами, а навіть дівізіонер російської піхоти ґенерал Фок. Без жадної церемонії занимають всі кімнати мешканя, а мене з родиною спихають до одної. Галас, вереск, сьміхи, кпини без кінця. В кухни й у всіх кімнатах повно салдатів і офіцирів так, що годі перетиснути ся. Прийшов довгий зимовий вечер, а пізнійше ніч, котру перебули ми серед ляку і не сплячи. Нігде ані приступити ані що загріти та теплого з'їсти, бо кухар з салдатами варив вечеру для „превосходітельства“ та инших офіцирів. „Превосходітельство“ заняв осібну кімнату і поставив двох вартових коло себе. Якраз на нещастє лишив я через забутє в передпокою там, де стояли ті два вартові на „постро“, мою і моєї мами обуву й одіж. Все пропало. Серед тої метушні пересиділи ми ту ніч, очікуючи, що далі буде.

Рано йде мати до спіжарки, щоби дещо теплого зварити. Та ба! **Замок від дверий відірваний, всі засоби поживи покрадено.** Нема що до губи взяти. Я пійшов до ґенерала жалуватись. Ґенерал казав, що сю справу розслідить. За яку годину приносить салдат за вкрадену цілу голову цукру 5 фунтів російського цукру, а за иншу поживу ані не згадує.

Вийшов я на подвірє. Все зрабовано. Всі замки від стоділ, стаєн і возівні порозбивані. З 20 фір конюшини не лишило ся ані стебельце. Через ніч замели салдати під (стрих) над возівнею. **З 40 кіп немолоченого вівса лишилось 20 снопів.** Знов іду я до „превосходітельства“. Знов тасама відповідь: „Я розслєджу“. Над вечером приносить його офіцир рахунок. **За 20 фір конюшини 20 рублів; за 40 кіп вівса 30 рублів; за коня, що салдати в ночи вкрали, 30 рублів; разом 80 рублів.** Питаюсь офіцира, длячого так мало. А він мені на се відповів: „У нас в Росії так платить ся“. Що-ж вдієш — подумав я собі — треба взяти те, що дають, але як так дальше пійде, треба буде з голоду вмерти.

Іду я дальше дивити ся, як салдати господарять. Пивниця розбита, а з пивниці виносять, що лиш запопали. Питаю їх: „На що ви так робите?“ А вони: „Ми тут хазяї, ідеш собі відси, ти Мадяре!“ Пійшов я до каплиці, що стоїть недалеко мешканя. **В передсінках каплиці видко салдати спали, бо на підлозі була розкинена солома, а скарбона розбита.** Іду я знов до „превосходітельства“. Превосходітельство витягнув з бібліотеки Історію України Аркаса, отворив тай щось вичитує, не звертаючи уваги на мене. Нараз каже: „Гарну бібліотеку маєте!“, а стоячий коло него лікар додав: **„Тут є й український поет Шевченко, ваше превосходітельство“.** Я зачав сейчас розповідати за розбиту скарбону в каплици. „Що такого: у мене ще такого не лучало ся“, — сказав їх превосходітельство. Післав одного офіцира, щоб оглянув розбиту скарбону. Офіцир подивив ся, подумав тай каже: „У нас ще таке не лучало ся!“ На тім скінчило ся.

Вечером того дня відійшли наші „гості“. Та не конець того ще було, бо переїзджаючий трен через село спочивав в селі нераз і по кілька днів, а в мене стояли на кватирі офіцири. Все було їх повно та не дали відпочати і щось на кухни загріти, бо вони тут „хазяї“. Пійшли за угорську границю. Та не довго там бавили. Почули ми щораз близше стріли: то так Москалі втікали. І ми тоді трохи свобіднійше відітхнули, побачивши свої патрулі, а дальше й військо. Якийсь час було спокійно.

Моє село лежить близко угорської границі, тож незадовго дочекали ся ми другий раз Москалів. Тим разом уже в більшім числі і на довший час, бо перебули у нас через цілу зиму. Знов до мешканя напхалось повно офіцирів з ґенералом Тимченком. Та не мали вже в мене салдати тим разом що рабувати. Знаючи вже салдатів, що мають за довгі руки, позтвирав я всі двері. Зима була люта. Морози доходили до 25 степенів Ревміра.

Ціле огородженє салдати спалили і всі дрова, що я лище мав. Раз просив я ґенерала Тимченка, щоби салдати не палили всіх дров, а він мені на се: „І мої салдати хотять загріти ся“. Якось тоді стояли на місци через 3 тижні. Офіцири з ґенералом бавили ся весело нераз і до рана, не даючи по ночах ані трошки заснути.

Аж нараз зачалась боротьба. На поміч прийшов ще один ґенерал, Кольбе. Почала ся в мене і в день і в ночи ревізія за ревізією, не дали мені віддиху. Шукали за телефоном. Раз, пригадую собі, прийшло кількох салдатів, а було то якраз по півночи, шукати у мене телефону. Товкли ся, перевертали яких дві години. Вкінци приходить один до мене і каже: „Давай кушать!“ Я йому кажу, що в мене що було, то салдати вже забрали, але він своє: „Давай кушать, бо инакше, самі пошукаємо“. Я дав хліба. Пійшли. Одного дня пополудни кличе ґенерал Кольбе мене до себе та як біжений кричить: „Панімаєте па русскі?“ Я ще не докінчив відповіди, а він: „Как стоїте?“ **Арештував. Перетримав мене через 6 днів.** За що, не знаю. По шести днях пійшли дальше за границю тай через се і мене увільнили зпід „караула“.

Та в селі не дали спокою, бо приїзджаючі з загранищі салдати забирали людям послідну пашу і худобу за безцін. Найбільший переполох робили між людьми оренбурські козаки. Перед ними не можна було нічого сховати, в найменьший куток зайшов і викрав. Вибрали наперед з села всю пашу, а пізнійше худобу. За корову з початку платили 5 рублів. Тут люди займають ся переважно годівлею рогатої худоби. У найбіднійшого було по 6 до 8 штук, а заможнійші мали по 16 до 20 штук. Вибрали всю. **Лишили лиш по дві штуки, а декуди по одній.** Як вже не ставало худоби, то платили і по 25 рублів, навіть і по 30 рублів. У кого було вже лише дві корови, то платили і по 60 рублів, але то лише тоді, коли приїздив офіцир купувати. **З кіньми робили салдати добрий зарібок. В однім селі купили примусово за безцін або вкрали, а їхали на четверте село і там продавали.**

Вкінци дочекали ся ми, що Москалї втікли. Ще втікаючи, загостило до мене трох козаків: „Давай часи!“ (годинник) — каже до мене один. Я йому відповів, що вже були такі, що забрали. Поперевертали ціле мешканє та нічого цікавого не найшли, лише забрали бохонець хліба і тютюн, що лежав на столї.

В селї лише тепер нарікання і проклони на пана „сендзю“ Куриловича з Риманова і на тих панів в Сянока, що за „сендзьом“ аґітували на посла, та обіцялй „біскупі“ лїси поділити межи людий, як прийде цар-батюшка освободити Лемків з німецького ярма.

Парох.

При всяких нагодах: на вічах, на зборах, при роботі, на забавах, на весілях, хрестинах і т. д. памятаймо про жертви теперішної війни у нашім рідним краю та збираймо як найбільше жертв на ту сьвяту ціль народну!

Іван Франко.

ГОЛОД.

(Уривок з поеми „Різуни“).

Кровавий сорок шестий рік
Клонив ся к осени. Кінчились
Вівсяні жнива, наблизились
Дні віддиху. Де-де волік
Ще з поля копи до стодоли
Мужик сумний. Не ласкав був
Сей рік для нього: ще ніколи
Він не затямив і не чув
Про так страшний недорід! Жито
Хибло, пшениця заснїтилась,
Картофля в перше зогнила...
Овес іржа присіла. Вбито
Народну радість! Не котилась
По полю пісня, тільки йшла
По селах дума невесела:
„Помилуй Господи! Тепер
Прийдесь згибати! Вимруть села
Небавом з голоду! Простер
Господь гнївну над нами руку!
Щаслив, хто до нового року
Дотягне з хлібом, — більша часть
Хиба дотягне до Покрови!“
Ні про що більш думок ні мови
По селах, лиш про те, чи дасть
Бог чудом деяким пропхати
Сю зиму. В душах сум і холод:
Упир мов загляда до хати,
Важная змора: Голод! Голод!
Тут плаче жінка: день увесь
Вона на ниві працювала,
Копала бульбу: лиш отсесь
Маленький цебрик накопала
Здорової — а гниляків
Ціла гора! День пролетів,
І з рук їй випала мотика,
Грудь похолола, і велика
Жура, розпука і трівога
Її прошибли. Затряслась
І заридала, й поплелась
Заводячи в село небога.

А он господар на тоці
Весь день без втоми і без тями
Із сином промахав ціпами,
Провіяв намолот і власним
Очам не вірить. Чиж отсї
Три гарчики, то весь пожиток
Із трох кіп жита? Чи не витовк
Колося добре? Не гаразд
Провіяв може, так що часть
Лишив в полові? І з неясним
Страхом, безумний і тремтячи
Він у забаві мов дитячій
Полову ще пересипає,
І шепче: „Ні, се жарт Твій, Боже!
Бо щоб над мужиком нещасним
Ти так знущавсь, се буть не може!“

ЖЕРТВИ
НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

Прислали дальше:

454. Нюарк, Н. Дж. Хвальна Редакціє! Отсим просимо Вас помістити у Вашій часописи „Свободі“, що на весілю Андрія Андрійціва і Анни Андрійців, котре відбуло ся в Лінден, Н. Дж., в домі Стефана Окрепкого, офірували на голодуючі вдови і сироти у старім краю слідуючі особи: Іван Третяк $1.00; Андрій Андрійців, Анна Андрійців, Ілько Соломка, Василь Фурс і Михайло Крук по 50 цнт.; Дмитро Клемців, Михайло Пайкуш, Дмитро Гетман, Никола Покришка, Олекса Перяк, Іван Андрійців, Анна Борис, Іван Процїв, Михайло Андрійців, Василь Костра, Катерина Андрійців, Теодор Леськів, Дмитро Смеркло, Доська Вербяна, Марія Воробець і Катерина Решітник по 25 цнт.; Стефан Білик, Василь Король і Іван Либа по 10 цнт.; дві особи дали по 5 цнт. — Разом **$7.90**

Тою збіркою заняли ся пп. Іван Третяк і Дмитро Клемців. Складаємо сердечну подяку тим жертводавцям, котрі не забувають за свою рідню в старім краю. Коли підчас весільної забави п. І. Третяк попросив гостий, щоби жертвували дещо на наш рідний край, то всі чесні гості були того духа, щоби зложити пару центів на вдови і сироти до старого краю. А нім п. І. Третяк зачав тую збірку, то один гість, Семко Креховецький, сказав до присутних так: „Я є „Юнайтед Стейтс фелов“, не знаю старого краю і не хочу дати до старого краю на тих жебраків!“ На таку заяву присутні гості дуже обурили ся і постановили жертвувати, що хто може. Честь Вам, Гості! Честь Вам, Родимці, що умієте при своїй народности стати! Коли би Вам притрафило ся на другий раз зійти ся з таким хруєм, то цурайте ся його, не подайте йому руки, не говоріть з ним і не забавляйте ся з ним, а плюйте на него, на такого хруня! — Гість.

455. Трой, Н. Й. На посьвяченє угольного каменя тутешної гр.-кат. церкви явили ся місцеві і сусідні Братства і Товариства, яких по торжестві запрошено да парохіяльної сали на забаву. Підчас забави п. В. Сербай представив присутним гарними словами недолю наших братів і сестер у старім краю, і взивав, щоб і ми при такім торжестві не остали позаду та жертвували, хто що може, на Фонд визволеня України. Зібрано більшими і меньшими датками **$17.00**

Іван Базар.

456. Рочестер, Н. Й. На весілю Василя Дуди жертвували на потерпівших у війні Українців отсі добродії: Дмитро Станислав і Федь Луців по $1.00; Дмитро Захарко, Михайло Багрів, Микола Кузьмик, Микола Крика, Микола Перчик (молодший), Настя Заткальницька, Антін Мельник, Микола Мазурчик, Роман Жирик, Микола Бащук, Микола Перчик (старший), Антін Федоришин, Іван Рудий, Дмитро Антонович, Дмитро Щербій, Марія Джус, Микола Попович, Іван Попович, Василь Дуда, Андрусь Захарків і П. Степенко по 50 цнт.; Василь Сверед 30 цнт.; Дмитро Федоришин, Федь Вачка, Федь Братанчик і Ілько Стрілець по 25 цнт.; дрібними датками 75 цнт. Разом $14.55. За пересилку заплачено 25 цнт. — Остало **$14.30**

Збіркою заняли ся Петро Степенко і Дмитро Захарко. Всім жертводавцям щира подяка. — П. Степенко.

457. Фенвуд, Саск., Кан. Іван Олїнович жертвував на Фонд визволеня України **$1.00**

458. Ґамтрамк, Міш. На хрестинах у п. Льва Міхоцького (латинника) жертвували на бідні вдови і сироти у старім краю слідуючі добродії (збіркою заняли ся Андрій Горішний і Михайло Захарків, а гроші надіслав до „Свободи“ Іван Качоровський): Андрій Горішний $2.00; Томко Голида, Михайло Захарків, Лев Міхоцький і Петро Захарків по $1.00; Роман Воркун 55 цнт.; Антін Міхоцький, Томко Костів, Василь Сеньків, Гринько Горішний, Франко Вруський, Калікст Нановський, Томко Кобасевич, Іван Клим, Лев Кошитар, Семко Захарків і Іван Стельмах по 50 цнт.; Іван Крушельницький, Олекса Качоровський, Анна Стельмах, Гринько Деркач і Іван Качоровський по 25 цнт.; Іван Крушельницький 20 цнт. — Разом **$13.50**

459. Нюарк, Н. Дж. Хвальна Редакціє! Посилаю Вам моні ордер на $3.70, котрі зібрано на хрестинах у Фльоріяна і Катерини Яворських. Жертвували отсі добродії: Ф. Яворський, І. Третяк, Ст. Дзюбатий, Йосиф Дзюбатий і В. Лужняк по 50 цнт.; Анна Соколовська, Анастазія Волак, Гарматюк, І. Лисобий і дві особи без подання назвиск по 25 цнт. Разом зібрано $3.75. Оплата почтова виносить 5 цнт., а вислано на руки Редакції **$3.70**

Збіркою займили ся І. Третяк і Ст. Дзюбатий. Всім жертводавцям сердечне спасибіг! — Іван Третяк.

460. Ню Йорк, Н. Й. Максим Білецький жертвував на Фонд визволеня України **$1.00**

461. Дітройт, Міш. Хвальна Редакціє! Отсим залучаю моні ордер на суму 50 долярів, яко часть доходу з представленя, з котрого дохід був призначений на Фонд визволеня України. Прочу частину доходу вишле ся сейчас по обрахованю цілого доходу. — За Українську Народну Раду: Тимко Війтович, 30 Waldo Street, Detroit, Mich. **$50.00**

Від Редакції: Українці в Дітройт дають гарний примір всім нашим громадам в Америці. Між ними є, видко, один дух, а головно взірцева народна карність і через те вони заслугують на найвисше признанє. Се зуміє оцінити як слід наш нарід, а головно ті одиниці, які з обовязку займають ся його гіркою долею. Театральне представлене, уладжене нашими родимцями в Дітройт, принесло — як видно — красний дохід, а коли би подібні представленя і на такусаму ціль урядживали инші українські громади в Америці (бодай ті з більших), то наші нещасні земляки в старім краю булиб їм за се дуже вдячні!... Честь Українцям в Дітройт!

462. Картерет, Н. Дж. На вічу в справі вільної України, яке відбуло ся дня 18. липня 1915, жертвували (гроші надіслав п. Йосиф Вадяк): о. Йосиф Чаплинський $3.00; Йосиф Вадяк і Левенсон (Жид з російської України) по $2.00; Йосиф Войнаровський, Йосиф Гінда і Михаїл Проскура по $1.00; Михаїл Іванцьо і Йосиф Бобенчак по 50 цнт.; Іван Плевак, Михаїл Кріль, Яков Коза, Йосиф Клебан, Теодор Місяк, Теодор Космольський, Семен Дмитраш, Йосиф Мазурик, Николай Гамадик, Михаїл Харко, Іван Цац і Михаїл Мачишин по 25 цнт.; дрібними датками $10.36. — Разом **$24.36**

Сума оголошена в сім числі „Свободи“ виносить $132.76. Оголошено в ч. 94. „Свободи“ $20.642.76.

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $20.775.52.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ОСТАП ДАНКЕВИЧ, кадет 55 п. піх., поляг на північнім терені війни, в своїй рідній Галичині, в половині червня, в бою за рідний край. Вихованець приватної української ґімназії в Рогатині, з вірою в побіду правди йшов до боротьби, з котрої доля не судила йому вийти. Син убогого будника зі Старих Скоморох рогатинського повіту, удержував ся з лекцій і нераз приходило ся йому зазнати тяжкої біди, бо хтож не знає гіркої долї інструктора! Але покійний не зневірював ся і йшов бодро до своєї мети. Мав він спеціяльне замилуванє до музики і співу, котрим посвячував усі свої молодечі сили. Був не тільки головною підпорою рогатинського ґімназійного хору і музики, але також майже безінтересовним інструктором кількох січових музик рогатинського повіту, котрі завдячують йому свій блискучий розвиток.

Підчас побуту в кадрі 55. п. п. покійний не відозвав ся до нікого иншою мовою, тільки українською, мимо сего, що не було се до вподоби нашим „приятелям“, котрих тут є богато. Остання його карта з поля війни навіяна тихою резиґнацією, якимось жалем, а рівночасно видно в ній зрівноважене, готовість полягти за слушну справу. Ось кілька характеристичних слів із неї: „Може прийдеть ся мені умерти, може не вийду із страшної боротьби, але умру спокійно, бо вірю, що за нами правда, що ми побідимо... Може колись згадаєте мене у вольному Рогатині“. Смерть не дала йому бачити рідний повіт вольним, а забрала його тоді, коли його рідному краю усьміхала ся ласкаво доля. Товариші тратять у нім найдорожшого друга, а суспільність многонадійного члена.

Нехай буде йому пером рідна земля, котру так любив! — Г. Дм.

ВІЧА В СПРАВІ ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ
XVII.
КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

В неділю дня 18. липня с. р. відбулось у нас народне віче в справі вільної України. Точно о год. 6-тій вечер появив ся на парохіяльній естраді предсідатель п. Михаїл Проскура і короткими словами обяснив ціль та значінє віча. Відтак представив присутним Делеґата Загальної Української Ради у Відни, Вп. д-ра Семена Демидчука. Після того п. Проскура покликав на вічевого предсідателя п. Мих. Іванця, а на секретарів пп. Йосифа Войнаровського і Йосифа Вадяка, що публика одноголосно приняла. Окрім того попросив урядників всіх Братств і Товариств, щоби заняли призначені місця.

Вічевий предсідатель п. Мих. Іванцьо завізвав публику, щоби заховувала ся спокійно підчас промови бесідника і рівночасно уділив голосу д-рови С. Демидчукови.

Вп. др. С. Демидчук, забравши голос, змалював ясно житє і долю українського народа, сягнув аж геть в давнину, коли то наш нарід був вольний від всяких московських та польських опікунів, а господарив під проводом своїх князів, а опісля вибираних самим українським народом гетьманів, а відтак змалював перебіг теперішної европейської війни і представив будучність українського народа по закінченю сеї страшної різні.

По двогодинній промові шан. референт горячими словами загрів присутних, аби причинили ся хоч малими датками на побільшенє Фонду визволеня України, зглядно на поміч вдовам і сиротам по погибших на війні наших братях, котрі поклали свої голови за визволенє рідної прабатьківської землї від московського наїздника. На тім бесідник перервав свою промову і попросив о жертви. Зібрано разом $24.36.

Підчас збираня жертв шкільні діти під проводом місцевого дякоучителя п. Йосифа Боднара відспівали враз з цілою публикою (около 50 люда) „Ще не вмерла Україна“, „Не пора“ і „Гей, там на горі Січ іде“.

По співі др. С. Демидчук забрав голос вдруге і загрівав зібраних, щоб тримались єдности, позабули всякі партійні роздори і не забували за наших братів та сестер, вдовиць і сиріт, в так тяжкім і страшнім часі.

По промові п. Делеґата відспівано ще раз кілька народних пісень, а відтак предсідатель п. М. Іванцьо подякував д-рови Демидчукови за його щиру працю для українського народа. Подякував також усій публиці, котра, хотяй в малій місцевости, а так численно зійшла ся і з великою увагою вислухала промови дорогого нам Делеґата зі старого краю. На тім замкнено віче, а народ з великим вдоволенєм розійшов ся домів.

Йосиф Войнаровський,
Йосиф Вадяк,
секретарі віча.

НОВИНКИ.

ОЛЕНА СТЕПАНІВНА В ПОЛОНІ.

Управа „Українських Січових Стрільців“ подає, що п-на Олена Степанівна, котра служила при „Українських Стрільцях“ яко кадет і за хоробрість одержала срібний медаль хоробрости, в бою під Болеховом дня 29. червня с. р. дістала ся до неволї.

―o―

ВДЯЧНІСТЬ ГАЛИЧАН НІМЦЯМ.

Мінхен (столиця Баварії), 11. серпня. — Німецька часопись „Bayerischer Folksfreund“ (Баварський приятель народа) оголосила інтересний лист, показуючий вдячність населеня Галичини для німецької армії. Сей лист одержала *перед кількома* днями сестра одного баварського жовніра, котрий поляг у бою недалеко Львова. В тім листі, написанім молодою учителькою, говорить ся таке:

„Ваш хоробрий брат умер, аби нас Галичан спасти від московського варварства. Я справила йому христіянський похорон і вистарала ся для него о порядну трумну. Його останнє місце спочинку є в моїм огороді, під вікнами моєї кімнати. Я хотіла посадити на його гробі корч рожі, але прийшло мені на гадку, що може Ви забажаєте прислати жалібну рожу з його власного цьвітника. Вашу адресу я знайшла у його кишени.

„Ми Галичани вважаємо німецьких жовнірів своїми спасителями, а щоби засьвідчити нашу вдячність, ми похоронили всіх героїв, які віддали своє житє за нас, в наших огородах. Їх память буде для нас завсїди сьвята“.

―o―

НОВІ ІМЕНОВАНЯ ОФІЦИРІВ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

Начальна команда армії іменувала сотником четаря д-ра Омеляна Левицького, четарями (поручниками) Івана Каратницького, Дмитра Кравса, Северина Левицького, Івана Нагайла, Юліяна Нестайка, Петра Прокосова, Осипа Навроцького, Івана Балюка, Миколу Саєвича, д-ра Володимира Старосольського, Петра Франка і Жигмонта Олексина, — хорунжими Володимира Сьвідерського, Тадея Ковалика, Олену Степанівну, Івана Роґульського, Остапа Кобєрського і Івана Девосера.

―o―

НАРАДИ РІЛЬНИЧОЇ КОМІСІЇ ПРИ ГАЛИЦЬКІМ ВИДІЛІ КРАЄВІМ.

Дня 5. липня відбула ся в Бялій під проводом маршалка нарада краєвої комісії для рільничих справ (дорадного орґану Виділу краєвого в рільничих справах) в справі відбудови краю. З Українців належали до сеї комісії проф. Гарасевич від 1910 р. та інспектор д-р Коцюба, вивезений Москалями. Проф. Гарасевич остав у Львові, тому ніхто з них не міг явити ся на засіданю. Виділ краєвий звернув ся тому до „Сільського Господаря“, щоби визначив в їх місце двох делеґатів, але Головна Рада „Сільського Господаря“ рішила не висилати своїх делеґатів до комісії. Комісія, як доносять часописи, ухвалила, щоби акцію відбудови краю провадив Виділ Краєвий. В тій цїли при Комісії для рільничих справ має утворити ся тіснійший комітет, якому додано би рільниче бюро краєве. По повітах мали би утворити ся повітові рільничі комітети, зложені з представників староства, рад повітових, духовенства і повітових рільничих орґанізацій. В міру потреби на кілька сіл мали би творити ся окружні комісії для відбудови рільництва. Ухвалено також цілу програму, чого треба сейчас жадати для розпочатя відбудови краю.

ІНФОРМАЦІЇ В СПРАВІ ПЕРЕСИЛКИ ЛИСТІВ І ГРОШИЙ ДО СТАРОГО КРАЮ.

Листи і гроші можна висилати до всіх місцевостий Галичини, які не є обняті війною.

До тих повітів східної Галичини, які находять ся ще в руках Москалів, треба би посилати через Росію. Однак з огляду на се, що кождої хвилї може наступити освобожденє також сеї части Галичини з московських рук, радимо здержати ся з пересилкою листів і гроший до тих повітів. В руках Москалів находять ся отсі повіти: Сокаль (східна часть), Камінка струм. (східна часть), Радехів, Броди, Золочів, Зборів, Тернопіль, Збараж, Скалат, Теребовля, Бережани, Підгайці, Бучач, Чортків, Копичинці, Гусятин, Борщів і Заліщики.

При посилці листів є вказаним долучити в листі листовий папір і заадресовану коверту на відповідь. (В богато місцевостях в Галичині є цілковитий брак листового паперу).

Наші земляни, які живуть в Канаді і не мають спромоги переписувати ся впрост зі старим краєм, можуть пересилати листи до своїх кревних і знакомих за нашим посередництвом. За оплатою належитости в сумі 25 цнт. (в стемпсах або моніордером) наша канцелярія займеть ся пересилкою листа.

(В тій сумі містить ся вже оплата листа до старого краю, оплачене відповіди і пересилка відповіди на адресу посилаючого).

Пересилка гроший зі Злучених Держав до Австрії відбуваєть ся за посередництвом банків і експресових компаній. Почта гроший до Австрії не приймає. Притім звертаємо увагу, що курс (вартість) гроший часто в теперішну пору змінять ся, з чого деякі аґенції користають, рахуючи вартість долярів після стану перед війною.

Хто не має нагоди вислати гроший через певну місцеву агенцію, а також ті, котрі мешкають в Канаді, можуть користати при пересилці гроший з нашого посередництва. На вислані гроші пришлемо посилаючому посьвідку дотичної експресової компанії. Гроші належить посилати чеком або моніордером на адресу: Information Bureau, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Народна Канцелярія.

ІНФОРМАЦІЇ В СПРАВІ ПЕРЕСИЛКИ ГРОШЕВИХ ЖЕРТВ І ПАЗУНКІВ ДЛЯ АВСТРІЙСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ В РОСІЇ.

В останнім числі „Свободи" помістили ми просьбу австрійського консуляту в справі жертв для жовнірів, які находять ся в російській неволі на Сибірі.

Почта Злучених Держав дає велику полекшу при пересилці гроший і пакунків для воєнних полонених, бо приймає пересилку зовсім безплатно. Треба однак на моніордері або на пакунку виразно зазначити: „For War-Prisoners". Тут звертаємо увагу посилаючих, що пакунок не може переходити ваги 11 фунтів.

Грошеві жертви для полонених в Росії радимо посилати разом з иншими жертвами, як доси, на адресу „Свободи", причім треба виразно зазначити, що на ту ціль гроші є призначені, а адміністрация „Фонду для визволеня України", коли призбирає ся більша сума, перешле враз зі списом жертводавців до австрійського консуляту в Ню Йорку.

Пакунки (зимова одіж, обува і т. д.), призначені для полонених в Росії, треба посилати впрост на адресу: Austro-Hungarian Consulate, San Francisco, Cal.

Хто хоче засягнути близших інформацій про побут знакомих або кревних, які находять ся в російській неволі, або хоче переслати для них лист чи гроші, нехай звернеть ся на адресу: Information Bureau, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, БО СЕ Є ОДИНОКА І НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ!

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до відома всім місцевим секретарям У. Н. Союза, що всі просьби о принятє (декларації) нових кандидатів повинні бути в головній канцелярії У. Н. Союза не пізнійше як 26. кождого місяця, коли дотичні кандидати хотять бути приняті в члени У. Н. Союза біжучого місяця. Кандидати, котрих просьби о принятє надійдуть до гол. канцелярії по 26-тім, будуть приняті в члени У. Н. Союза доперва слідуючого місяця.

Було би добре, як би п. п. секретарі присилали просьби о принятє нових кандидатів в члени У. Н. Союза зараз по їх виповненю, не чекаючи на висилку розмету.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 23. червня 1915 р.

За гол. уряд У. Н. Союза:
Мих. Угорчак, гол. рек. секр.

СЬМІШНЕ.

Навчить красти.

Пан, зловивши злодія, кричить
— Почекай, небоже, навчу я тебе красти.
— Або ви, паночку вмієте? питаєть ся злодій.

Найліпший спосіб.

— Скажи мені — питаєть ся товариш товариша — який найліпший спосіб, аби пізнати, що дівчина думає про мене?
— Ожени ся з нею! — була відповідь.

Між школярами.

Демко: Чому земля женського роду? (говорить ся: вона)
Семко: Тому, що така прекрасна.
Демко: Але-во! Тому, що ніхто не знає, кілько вона має літ

Чому збіже таке дороге?

Так богато зародило збіжа, що дуже потаніло і тому нікому не оплатить ся його продавати, а знов через те тяжко його деінебудь дістати і тому дуже дороге.